

Nr 176.

Av herr **Fehr**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tecknande av aktier i ett för övertagande av aktiebolaget Svenska lantmännens banks rörelse bildat bankaktiebolag.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 136 har begärts ett anslag att efter Kungl. Maj:ts beprövande användas för aktieteckning i ett för övertagande av aktiebolaget Svenska lantmännens banks rörelse bildat bankaktiebolag. Denna proposition torde icke kunna av riksdagen behandlas förrän tidigast den 21 innevarande månad. I händelse av bifall till Kungl. Maj:ts förslag skulle därefter det nya bankaktiebolaget bildas och avtal mellan nuvarande Lantmannabanken och det nya bolaget träffas angående överlåtelse å det nya bolaget av Lantmannabankens samtliga tillgångar och skulder. Det torde icke ligga inom möjlighetens gränser att redan under loppet av den 21 innevarande månad få det nya bankaktiebolaget konstituerat, oktrojerat och registrerat, liksom möjlighet att sist å nämnda dag det nya bolaget skulle kunna träffa nödigt avtal med den nuvarande banken torde få anses utesluten.

Emellertid upplyses i den kungl. propositionen, att den nuvarande banken från och med den 15 innevarande mars »i viss omfattning» avstängt bankrörelsen. Ehuru innebörden av detta uttalande är något otydlig, torde dock efter all sannolikhet läget vara sådant att banken i händelse av konkursansökan skulle vid dess prövning betraktas såsom den där inställt sina betalningar. Då banken tillika är att anse såsom köpman, följer därav jämlikt 3 § i gällande konkurslag, att banken *skall* på yrkande av borgenär försättas i konkurs, sedan betalningsinställelse ägt rum mer än en vecka. Under loppet av torsdagen den 22 innevarande månad skulle sålunda varje enskild borgenär i banken kunna föranleda dess försättande i konkurs. Därav skulle följa att banken icke vidare kunde överlåta sina tillgångar utan nödgas avveckla i vanlig konkursordning. Ett genomförande av Kungl. Maj:ts förslag skulle därför vara uteslutet, men även de övriga förslag, som genom särskilda motioner

Bihang till riksdagens protokoll 1923. 3 saml. 59 häft. (Nr 176—177.) 1

framställt i syfte att bispringa banken eller dess insättare, skulle bliva ogenomförbara.

Då i den kungl. propositionen denna omständighet icke tagits i betraktande, ser jag mig nödsakad att fästa riksdagens uppmärksamhet därå samt att framlägga förslag i ärendet.

Ett gemensamt drag för de olika förslag angående Lantmannabanken, som nu ligga under riksdagens prövning, är, att de åsyfta att förbättra bankens borgenärers och eventuellt även dess delägares ställning utöver vad som kunde förväntas bliva resultatet av en likvidation i konkursens form. Det kan sålunda sägas vara i borgenärernas intresse att icke begära banken i konkurs. Men bankens borgenärer äro som bekant utomordentligt många och den risken skulle, om intet särskilt åtgöres, lätt kunna bliva överhängande, att en eller flera enskilda borgenärer i syfte att skada banken eller eljest av personlig bevekelsegrund skulle begagna sin formella rätt att begära banken i konkurs. Särskilt kunde det befaras, att företagsamma borgenärer skulle tillgripa detta medel för att tillpressa sig full betalning — en betalning som ju endast kunde lämnas på de övriga borgenärernas bekostnad. Att döma av tidningsannonser pågår en rörelse bland aktieägarna för insamling av aktier för ett syfte, som icke angivits i annonsen. Den undanskjutna plats, som givits annonsen, ger en viss anledning till oro angående initiativets syfte.

För att undvika att alla ansträngningar att bispringa Lantmannabanken eller dess insättare skulle stranda på någon hänsynslös eller missnöjd enskild fordringsägares godtycke, torde det vara nödvändigt att genom särskild lagstiftning medgiva Lantmannabanken anstånd med betalning av sin gäld under sådan tid, att möjlighet beredes att genomföra den organisation för bankens eller dess insättares understödjande, som kan komma att av riksdagen godkännas. Denna extra ordinära åtgärd bör givetvis såväl till tid som omfattning hållas så snäv, som dess begränsade syftemål kräver. Lagen torde sålunda böra begränsas att gälla tills vidare och intill dess Konungen annat förordnar, dock högst till viss dag, förslagsvis den 23 maj 1923. Erinras må, att detta förslag naturligtvis icke innebär, att insättarna skulle behöva avvakta moratorietidens utgång för utfående av sina fordringar — utbetalningar till dessa skulle ju nämligen ske genom det nya institutet — ett nytt bankaktiebolag enligt Kungl. Maj:ts förslag, eller enligt undertecknads förslag ett likvidationsaktiebolag — och här är endast fråga om moratorium för det gamla bankbolaget i visst syfte.

Förslaget torde, om det anses förtjänt att genomföras, böra så snabbt behandlas, att författning i ämnet eventuellt skulle kunna utfärdas senast den 21 innevarande månad, d. v. s. i övermorgon.

Riksdagen måste därvid jämväl taga hänsyn till nödvändigheten, att Kungl. Maj:t dessförinnan beredes tid att inhämta lagrådets yttrande över det förslag, som kan komma att i riksdagsskrivelse anmälas. Däremot torde hinder icke möta att uppskjuta behandlingen av frågan om formerna för ett statsingripande till efter det den nu väckta lagfrågan slutbehandlats. Inom riksdagen synes ju ganska allmänt råda den mening, att något från statens sida bör och måste göras i lantmannabankssaken, ehuru meningarna ännu gå i sär angående det lämpligaste sättet för statens ingripande. Föreliggande lagförslag avser ju endast att bereda statsmakterna möjlighet att överväga föreliggande förslag och genomföra det som prövas bäst.

Formuleringen av lagen torde böra verkställas av vederbörande utskott. Här bifogas ett utkast till lag, vilket icke gör anspråk på att vara slutgiltigt.

På grund av vad sålunda anförts hemställles,

att riksdagen ville för sin del antaga en lag om
*anstånd för aktiebolaget Svenska lantmännens bank med
betalning av gäld* i huvudsaklig överensstämmelse med
det lagutkast, som finnes bilagt denna motion (Bil. A).

Stockholm den 19 mars 1923.

Martin Fehr.

Bilaga A.

Härigenom förordnas, att aktiebolaget Svenska lantmännens bank tills vidare, intill dess Konungen annat förordnar, dock högst till den 23 maj 1923, skall åtnjuta anstånd med betalning av sin gäld.

Under anståndstiden må icke gälden vare sig genom stämning till domstol eller hos överexekutor utsökas eller på grund av densamma utmätning sökas eller verkställas. Är talan om betalning redan hos domstol eller överexekutor anhängiggjord, må dock den talan utan hinder av vad nu stadgas vinna prövning. Ej äge borgenär under anståndstiden göra ansökan, att gäldenärens egendom skall avträdas till konkurs, eller sådan förut gjord ansökan vinna behandling.

Är enligt lag eller författning borgenärs rätt beroende därav, att talan anhängiggöres eller annan åtgärd vidtages inom viss tid, och kan på grund av vad här ovan är stadgat sådan åtgärd icke företagas, vare borgenärens rätt förvarad, där åtgärden vidtages inom en kalendermånad efter hindrets upphörande.

Denna lag träder i kraft genast efter utfärdandet.
